ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2021/HC-B12/36
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
- އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ފަރާތް: ރިޝްވާން ވަހީދު، މ. އޯކިޑްނިއު / ކ. މާލެ (A333652)
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: ކޯޓު އަމުރު

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:

އިސްފަނޑިޔާރު ހާތިފް ހިލްމީ

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން މަޒީދު

ނިމުނުތާރީޚް: 09 ޖުމާދަލްއޫލާ 1443 / 17 ޑިސެމްބަރު 2021

ހައިކޯޓުގައި ޤަޟިއްޔާ ރަޖިސްޓަރީ ކުރެވުން ތާރީޚް: 29 ޛުލްޙިއްޖާ 1442 / 08 އޯގަސްޓު 2021

<u>**އިސްތިއުނާފުކުރެވުން މައްސަލަ:**</u>

- ނަންބަރު: 145-B3(142-2021)/ABA/2021/18
- ނިންމި ކޯޓު: ކްރިމިނަލް ކޯޓު
- ބާވަތް: ކޯޓު އަމުރު
- ހުށަހެޅުން ތާރީޚް: 25 ޖުލައި 2021
- ނިމުން ތާރީޚް: 25 ޖުލައި 2021

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު، އޮބްރީ ހިނގުން، މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ، ފޯނު: 3325029، ފެކްސް: 3316471
އީމެއިލް: info@highcourt·gov·mv ވެބްސައިޓް: www·highcourt·gov·mv

- <u>އިސްފަނޑިޔާރު ޒާހިދު ރަމީޒުގެ ރައުޔު:</u> މި ރައުޔަށް ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަރީފް އަދި ފަނޑިޔާރު ހުސައިން މަޒީދު ތާއީދުކުރައްވައެވެ.

<u>ތަޢާރުފު:</u>

1. މި މައްސަލައަކީ، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 145-B3(142-2021)/ABA/2021/18 ކޯޓު އަމުރާމެދު ހިތްހަމަ ނުޖެހިގެން، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ފަރާތުން އެ އަމުރު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރުމުން، ރިޝްވާން ވަޙީދުގެ މައްސަލަ ރައްދުވާގޮތަށް ބަލާފައިވާ މައްސަލައެކެވެ.

<u>ކަންހިނގާފައިވާ ގޮތް:</u>

2. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 142/Cr-C/2021 ތުހުމަތުގައި ރިޝްވާން ވަޙީދުގެ މައްސަލައިން ކަސްޓަޑީ ޖަލްސާކުރުމުގެ ކުރިން ކަސްޓަޑީ ބަންދުކުރުމުގެ ކުށާއި ދަޢުވާ އުފުލާފައިވެއެވެ. ރިޝްވާން ވަޙީދުގެ މައްސަލަ އުފުލާފައިވާ މި ދަޢުވާތަކާ ގުޅިގެން އެ ތުހުމަތުގައި ބުނެވުނު ކުރަންދެން ނުވަތަ ޝަރީޢަތުން ވަކިވާތީއެވެ ކަނޑައަޅަންދެން ރިޝްވާން ވަޙީދު ބަންދުގައި ބަހައްޓަން ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 145-B3(142-2021)/SHB/2021/38 (21 އޮގަސްޓް 2021) ކޯޓު އަމުރުން އަމުރުކޮށްފައިވެއެވެ. ރިޝްވާން ވަޙީދު ބަންދުގައި ބަހައްޓާފައި ވަކިކަން، ޤާނޫނު ނަންބަރު: 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ވ) ގެ ދަށުން ރިޝްވާން ވަޙީދުގެ ބަންދު މުއްދަތާ ކޮންޓިނިއުކަން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން އެ ތުހުމަތުގައި އެދިފައިވެއެވެ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން އެދިފައިވަނީ، ޤާނޫނު ނަންބަރު: 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 59 ވަނަ މާއްދާއަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، އެ ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން ރިޝްވާން ވަޙީދު ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ބަންދުގައި ބަހައްޓައިދިނުމަށެވެ.

ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ރިޟްވާން ފަރީދުގެ ބަންދު މުރާޖަޢާކޮށް ނިންމާފައިވަނީ، ރިޟްވާން ފަރީދު ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ނެރެފައިވާ ނަންބަރު: 145-B3(142-2021)/SHB/2021/38 (21 އޮގަސްޓް 2021) އަމުރު ބާތިލުކޮށް، ރިޟްވާން ފަރީދު ބަންދުން ދޫކޮށްލަން ޖެހޭކަމަށެވެ. މިއީ، ރިޟްވާން ފަރީދު ބަންދުން ދޫކޮށްލުމަށް އެ ކޯޓުން ނެރެފައިވާ ނަންބަރު: 145-B3(142-2021)/ABA/2021/18 (25 ޖުލައި 2021) ކޯޓު އަމުރު ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން އިސްތިއުނާފުކުރުމުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ބަލާފައިވާ ދަޢުވާއެކެވެ.

ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ކޯޓު އަމުރު:

3. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 145-B3(142-2021)/ABA/2021/18 (25 ޖުލައި 2021) ކޯޓު އަމުރުން، ޙުކުމެއް ކުރެވެންދެން ނުވަތަ ޝަރީޢަތުން ވަކިގޮތެއް ކަނޑައަޅަންދެން ރިޟްވާން ފަރީދު ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް އެ ކޯޓުން ނެރެފައިވާ ނަންބަރު: 145-B3(142-2021)/SHB/2021/38 (21 އޮގަސްޓް 2021) ކޯޓު އަމުރު ބާތިލުކުރި ސަބަބު ކަމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ،

> "މީނާގެ މައްޗަށް ތުހުމަތުކުރަނީ މަސްތުވާތަކެތި ބެހޭ ޤާނޫނުގެ ކުށްކުރިކަމަށް ވާއިރު، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކުރާ މިންގަނޑެއް، އެ ތުހުމަތުކުރާކަން އެކަށީގެންވާ ހެކި ލިބިފައި ނެތުމާއި، ބަންދުގައި ބަހައްޓަންޖެހޭ ޚާއްޞަ އޮތްކަމަށް ދެކޭ މަޢުލޫމާތު ސަބަބެއް ހުށަހަޅާފައި ނުވާތީ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާއާއި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާއި (ރ) އާއި (ވ) އާއި ސުޕްރީމްކޯޓުން ހަދާފައިވާ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަށް ރިޢާޔަތްކުރުމަށްފަހު.
>
> ޙުކުމެއް ކުރެވެންދެން ނުވަތަ ޝަރީޢަތުން ވަކިގޮތެއް ކަނޑައަޅަންދެން ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް ނެރެފައިވާ މި ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B3(142-2021)/SHB/2021/38 (21 އޮގަސްޓް 2021) އަމުރު ބާތިލްކޮށްފީމެވެ."

މިފަދައިންނެވެ.

<u>ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކާއި، އެ ނުކުތާތަކަށް ދިފާޢުވާ ޖަވާބު:</u>

4. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 145-B3(142-2021)/ABA/2021/18 ކޯޓު އަމުރު އިސްތިއުނާފުކުރައްވަމުން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ފަރާތުން 02 (ދޭއް) އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާ ހުށަހަޅުއްވާފައެވެ. މި ގޮތުން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ،

(ހ) ފުރަތަމަ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާއަކީ، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 145-B3(142-2021)/ABA/2021/18 ކޯޓު އަމުރަކީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާއާއި، ޤާނޫނު ނަންބަރު: 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި، އެ ޤާނޫނުގެ 52 ވަނަ މާއްދާއާއި، 59 ވަނަ މާއްދާއާއި، އެ ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށް ނެރެފައިވާ އަމުރެއް ކަމަށް ބުނާ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

(ށ) ދެވަނަ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާއަކީ، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 145-B3(142-2021)/ABA/2021/18 ކޯޓު އަމުރަކީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި "މަތީ މަޙްކަމާތަކުގެ ކޯޓުތަކުން ނިންމާ ނިންމުންތަކަކީ އެއަށްވުރެ ދަށް މަޙްކަމާތަކުގެ ކޯޓުތަކުން ތަބާވާންވާނެ" ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލާ ޚިލާފަށް ނެރެފައިވާ އަމުރެއް ކަމަށް ބުނާ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

5. މި ނުކުތާތަކުގެ ތެރެއިން މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ރިސްވާން ވަކީލުގެ ފަރާތުން ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ބުނެފައިވަނީ، ފަނޑިޔާރަކު ވަގުތީ ގޮތުން ކޯޓެއްގެ ސުލްޝަރާ ހަވާލުކޮށްފިނަމަ އެ ފަނޑިޔާރަކަށް މައްސަލަ ބެއްލެވުމާ ފަނޑިޔާރަކަށް ތިބޭގޮތާ ގުޅޭ ހައިޕްރޮފައިލް ތިބޭގޮތާ ކަމަށެވެ. އަދި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ

60 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އުކަރީގޮތާ މިންވަރަށް ހުރި ލިބިފައިވާތީ ބަލާއިރު ރިޝްވަތު ވަޒީފާގެ ޒިޔާދަތުގެ ދަށުން ކޮރަޕްޝަނުގެ ގެ މިންގަނޑަށް މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި ފުރިހަމަނުވާ ކަމަށެވެ. އަދި ރިޝްވަތު ވަޒީފާގެ މައްސަލަ އެއް ހަމައެކަނި ހުށަހެޅި މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި އަސާސީވާ ކޯޓުގެ އެއް ސިފަތަކުގެ ބަދަލުން ފުރިހަމަވާ ރިޝްވަތު ވަޒީފާގެ ފުރުޞަތުތަކުން ކަމަށާއި، ފުރުޞަތުތަކުން ފުރިހަމަވުމަކީ ކޯރަޕްޝަނުގެ މިންވަރުގެ ހުއްޓާއި ކަމުގައި ބެލެވުނަސް، ހަމައެކަނި ފުރުޞަތުތަކުގެ މައްސަލަ ބިނާކޮށް ގެވާލެއް ހުއްޓާއި ނުވުމުން ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނާ މިންވަރަށް ހުރި ހުރިކަމުގައި ނުބެލޭނެ ކަމަށެވެ. އަދި އެ ސިޓީ އުރަވައި ރިޝްވަތު ވަޒީފާ މައްސަލަ ކޮށް ސިޓީއުރަވައި ކަމަށް މައްސަލައިގައި ތުހުމަތުކޮށްފަ އަޑުއް ފަރާތުންވެސް ބޭނުންކަމަށެވެ. އަދި ރިޝްވަތު ވަޒީފާގެ ކޯޓަށް ހުށަހަޅާ މިންގަނޑަށް ކުރިމަތިކޮށް ފުރިހަމަ ނުވާކަމަށެވެ.

6. ރިޝްވަތު ވަޒީފާ ބަންދުން ދޫކުރުމަށް ކުރިމިނަލް ކޯޓުން ނެރުއްވި ނަންބަރު: 145-B3(142-2021)/ABA/2021/18 (25 ޖުލައި 2021) ކޯޓު އަމުރަކީ ރިޝްވަތު ވަޒީފާ ޝަރުޠުތަކާއެކު ބަންދުން ދޫކޮށްލުމަށް ކުރިމިނަލް ކޯޓުން ނެރުއްވި އަމުރެކެވެ. މިކަން އެ ކޯޓުގެ އަމުރުގައި ލިޔެފައި ނެތަސް، އެ ކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި އެ އަމުރު ނެރުނު ފަހުން އެކަން ފާހަގަކޮށްފައިވާކަމަށް މި މައްސަލައިގެ ދެ ބައިވެރިން ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ބުނެފައިވެއެވެ. އަދި މިކަން ކަނަވަރުކުރުމަށް ހެކިކަމުގައި ކުރިމިނަލް ކޯޓުން ތަހުރީރުކޮށް، ރިޝްވަތު ވަޒީފާ ސޮއިކޮށްފައިވާ ޝަރުޠުތަކުގައި ދޫކުރުމުގެ އިޤްރާރު ކުރިމިނަލް ކޯޓުން މި ކޯޓަށް ގެނެސްފައެވެ.

7. ޤާނޫނު ނަންބަރު: 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ވ) ގެ ދަށުން ރިޝްވަތު ވަޒީފާގެ ބަންދު މުރާޖަޢާ ކުރުމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން އެދުނުއިރު، އެ އޮފީހުން އެދިފައިވަނީ ޤާނޫނު ނަންބަރު: 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 59 ވަނަ މާއްދާއަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، އެ ޤާނޫނުގެ

60 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ރިޝްވާން ވަހީދު ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ބަންދުގައި ބަހައްޓައިދިނުމަށެވެ. އެ އަމުރަކީ، ޖިނާއީ ބޮޑު ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައި މިހާރު ބަންދުކުރެވިފައިވަނީ، އޭނާ އެ ކުށް ކުރިކަމަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ މިންވަރަށް އެކަށީގެންވާ ހެކި ލިބިއްޖެނަމަ، އޭނާ 15 (ފަނަރަ) ދުވަހަށްވުރެ ދިގު މުއްދަތަކަށް ނުވަތަ ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް އަމުރުކުރުމުގެ ބާރު ފުލުހުންނަށް ލިބިދޭ މާއްދާއެވެ.

8. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ބަލައި ނިންމާފައިވާ ޝަރީފް އިބްރާހީމް ވ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް (2020)[1] އެވެރިދުނު ޤަޟިއްޔާގައި ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައި މީހާ ބަންދުކޮށްފައިވަނީ ޤާނޫނާ އެއްގޮތަށް ގޮތުގެމަތިންކަން ނުވަތަ ނޫންކަން ކަނޑައަޅައި އެ މީހާ އިތުރަށް ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމާމެދު ގޮތެއް ނިންމުމުގައި ފަސޭހާތު ބަލަންޖެހޭކަންކަން ބަޔާންކޮށްދީފައިވެއެވެ. މިގޮތުން އެ މައްސަލައިގެ ހުކުމް ބިނާކޮށްފައިވާ ފަސޭހާތު ޖެރ. މުބާރަމަތު އިބްތިދާއީގެ ތަރުތީބުގެ 17 ވަނަ ނަންބަރުގައި މިފަދަ މައްސަލަތަކުގައި ފަސޭހާތު ޖަވާބު ހޯދަންޖެހޭ ދު ސުވާލުތައް ބަޔާންކޮށްދީފައިވެއެވެ.

(ހ) ފުރަތަމަ ސުވާލަކީ، ފަސޭހާތުގެ ކުރިމަތިކޮށްފައިވާ ބަސްވިދާކޮށްފައިވާ މީހާ ގޮދު ތުހުމަތު ކުރެވުނު ކުރީ އޭނާ ކުރިމަތިން ބެލުމަށް ހުރި ހުރިކަން ނުވަތަ ނޫންކަމެވެ.

(ށ) ދެވަނަ ސުވާލަކީ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ބާރުތަކުގެ ޙައްޤުތަކެއް ފުއްދާފައިވާކަން ނުވަތަ ނޫންކަމެވެ.

އަދި އެ ޙުކުމުގެ 25 ވަނަ ނަންބަރުގައި، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ސަބަބެއް ފުއްދުމުގައިވާކަން ނުވަތަ ނުވާކަން ސާބިތުކުރުމުގެ ބުރަ ފަސޭހާތުގެ ބަރާބަރު މިންގަނޑާއި ބަޔާންކޮށްދީފައިވެއެވެ. އެ ޙުކުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މިންގަނޑާއި، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންވެފައިވާ ސަބަބެއް

[1] 2020/SC-A/93

ވުޖޫދުވުން އެފަދަ ސަބަބެއް ވުޖޫދު ނުވުމަކުން ގޮތެއްކަން ބޭނުމެވެ. އަދި އެ ޤަރާރުގެ 27 ވަނަ ނަންބަރުގައި، ކުރެއްވި ތުހުމަތުގައިވާ މީހެއްގެ ބަންދާއިދު ގޮތުން ނިންމާ މަރުޙަލާގައި ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަކީ އަދި ފަރާތުގެ ޙިމާޔަތް ތުހުމަތު ކުރެވޭ މީހާ ދޫކޮށް ހުރި ހާލަތުން ޖެހުމަކީ ގޮތުގައި ފަސޭހައާއި ދުޅަވާ ބަންދުކުރުމަކީ ބާރުންކުރަނީއެވެ.

9. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ބަލައި ނިންމާފައިވާ ޝަރީފް އިބްރާހީމް ވ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް (2020)[2] އުފެއްދުން ފަސޭހައިރުގެ ހުކުމް ބިނާކުރައްވާ ފަނޑިޔާރު ޖޭ ރ. މުޙައްމަދު އިބްރާހީމްގެ ރައުޔުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޝަރުޢީ އުޞޫލުތަކާއި މި މައްސަލައިގެ ވާޤިޢާތަކުގެ މައްޗަށް ތަޠުބީޤުކުރުމުން، މި މައްސަލައިގައި ބަލާއިރު މިޖެހުނި ރިސްވާން ވަޙީދުގެ މައްޗަށް ތުހުމަތުކުރެވިފައިވާ މި ކުށް އޭނާ ކުރިކަމަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ މިންވަރަކަށް އެކަށީގެންވާ ހެކި ލިބިފައި ވާތީއާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ބާރަކުން ވުޖޫދުގައި އޮތުމުގެ ސަބަބުން ޝަރީޢަތުން ހުކުމް ކުރުމުގެ ކުރިން ރިސްވާން ވަކިން ބަންދުގައި ބަހައްޓަން ނިންމާފައެވެ. ރިސްވާން ވަކިން ބަންދުގައި ބަހައްޓައިދިނުމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން މި މައްސަލައިގައި އެދިފައިވަނީ އޭނާ ބަންދުން ދޫކޮށްލައިފިނަމަ މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާވެދާނެތީއެވެ. އެހެންކަމުން މި މައްސަލައިގައި ޝަރީޢަތުން ރިއާޔަތްކުރަންޖެހޭ، ޝަރީޢަތްކުރުމާބެހޭ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ[3] 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ސ) އަށެވެ. މިގޮތުން ރިސްވާން ވަޙީދުގެ މައްޗަށް ތުހުމަތުކުރެވިފައިވާ މަސްތުވާތަކެތީގެ ވިޔަފާރިކުރުމުގެ ކުށަކީ ޤާނޫނު ނަންބަރު: 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ)[4] ގެ ދަށުން ޖިނާއީ ބޮޑު ކުށެކެވެ. މި ބާރިޝާގައި ރިސްވާން ވަޙީދުގެ ކުށުގެ ރިކޯޑުގައި ތަކްރާރު ކުރުމުން އޭނާގެ ކުށުގެ ރިކޯޑުގައި ކުށްތަކާއި ހާމަވެގެންދާކަމަށް ފެނެއެވެ. ރިސްވާން

[2] 2020/SC-A/93

[3] ގަވާއިދު ނަންބަރު: 2021-SC-REG-01

[4] ޤާނޫނު ނަންބަރު: 21/2020 ޤާނޫނު ނަންބަރު: 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) އަށް 3 ވަނަ އިޞްލާޙު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނު

ވަކީލު ދިރިއުޅޭ ކޮޓަރި، ކޯޗު އަލަމާރީގެ ދަށުން ބަލާ ފާސްކުރުމުން އެ ކޮޓަރިން ލިބޭ ކަމަށާއި މަސްތުވާތަކެތި ފެނިފައިވާކަމަށްވެއެވެ. މި ޝާހިދުގެ ހިތުން އިބްރާހީމް ފަތާހު ދިރިއުޅޭ ކޮޓަރި، ކޯޗު އަލަމާރީގެ ދަށުން ބަލާ ފާސްކުރުމުން އެ ކޮޓަރި ތެރެއިން ފެނުނު ސިޕް އުރައެއްގެ ތެރެއިން ނެގުން ރަބަރު ފުޅާބެއްގެ ތެރެއިން ފެނުނު 05 ޕެކެޓު ހުސްކޮށް ދަޅުގައި ޖުމުލަ 129.1525 ގްރާމް ކެނަބިސް ހުރިކަމަށް ތަޖުރިބާކުރި ރިޕޯޓުން ދެއްކޭކަމަށާއި އަދި އެ ސިޕް އުރައިގެ ބޭރުން ރިޝްވާން ވަކީލުގެ އިނގިލީގެ ނިޝާން ފެނިފައިވާކަމަށްވެއެވެ. ރިޝްވާން ވަކީލުގެ ހައްޔަރުގެ ތަޙުޤީޤު ބަޔާނުގައި، ރިޝްވާން ވަކީލު މީގެ ކުރިން ވައްކަމުގެ ކުށުގެ ތުހުމަތުގައި މަސްތުވާތަކެތި ބޭނުންކުރުމުގެ ކުށުގެ ތުހުމަތުގައި ހައްޔަރުކުރެވިފައިވެއެވެ. އަދި ފުލުހުންގެ އިންޓެލިޖެންސް ރިޕޯޓާއި މައުލޫމާތުން ބަލާއިރުގައި، ރިޝްވާން ވަކީލު އާއި އިބްރާހީމް ފަތާހު އާއި އިތުރު ބަޔަކާ ބައިވެރިވެގެން ދިވެހިރާއްޖެއަށް މަސްތުވާތަކެތި އެތެރެކޮށް، ގަނެ، އެ ތަކެތި ވިޔަފާރިކުރާކަމުގެ މައުލޫމާތު ލިބިފައިވާކަމަށްވެއެވެ.[5]

10. ރިޝްވާން ވަކީލުގެ މައްޗަށް ހުށަހަޅާފައިވާ މި ދަޢުވާތައް ހިނދު ޝަރީޢަތާ އަދި އިސްތިއުނާފީ މަރުޙަލާގައި އޮތް ޝަރީޢަތްތަކުގެ. އަދި އެ ދަޢުވާތަކާ މަދުނީ މިންގަނޑުން ބަޔާނު ކުރިއަށް ގެންދެވިފައިން ދަޢުވާކުރާކަން އެ މައްސަލައިގައި އަދި ނިންމާފައެއް ނުވެއެވެ. މި މައްސަލާގައި ބަންދުގެ މުއްދަތު މުރާޖަޢާކުރުމުގައި ފަންޑިޔާރު ބަލަންވާނީ ޖުމުލަ ހާލަތާއި ފިރާސަތުން އިޖުތިހާދީ ގޮތުގައެވެ. މި ގޮތުން މި މައްސަލައިގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައްކަން ޖުމުލަ ގޮތުގައި ބަލާއިރުގައި، ރިޝްވާން ވަކީލު މި ކުށް ކުރިކަމަށް ތުހުމަތުކުރުމަށް މިންވަރަށް އެކަށީގެންވާ ހެކި ހުރިކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެމެވެ.

[5] ދަޢުވާފުރުމުގެ ޖަދުވަލު 2.

11. ދެން މި މައްސަލައިގައި ބަލަން މިޖެހެނީ ރިޝްވާން ވަކީލު ބަންދުން ދޫކޮށްލައިފިނަމަ، މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކަލެއް ކުރިމަތިވެދާނެތޯއެވެ. މިގޮތުން، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް و އިބްރާހީމް ހުސައިން (2017)[6] އެވެ ކިޔުން މައްސަލައަކީ، އިބްރާހީމް ހުސައިން މަސްތުވާތަކެތި ގެންގުޅެ އެތަކެތީގެ ވިޔަފާރިކުރިކަމަށް ތުހުމަތުކުރެވުނު މައްސަލައެއްކަމާއި، އެ މައްސަލައިގައި އިބްރާހީމް ހުސައިން މިނިސްޓްރީ އޮފް ހޯމްއެފެއާޒުން ކަސްޓަމާ ތަޙްޤީޤުގައި ބަންދުގައި ބަހައްޓަން އަމުރުކޮށްދިނުމަށް ހުށަހެޅުމުން ސަރުކާރުން އިން ކުރިމަތިލާ ކޯޓުގައި އެދުމުން އިބްރާހީމް ހުސައިން ގެއްލެން ނުފެނޭ ފެނިގެން ކަމަށްބަލައި، ގޮތަކަށް ބަންދުކޮށްލައި ބެހެއްޓުމަށް ކުރިމަތިލާ ކޯޓުން އަމުރުކޮށްލައިފައި، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން ހައިކޯޓުގެ ހައިކޯޓުގައި އެ އަމުރު އިސްތިއުނާފުކުރުމުން ބަލާފައިވާ މައްސަލައިގައި، އެ މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ޚުލާޞާގެ 4 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ނ) ގައި އެ މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ،

> "މިމައްސަލައިގެ ބާވަތަކީ، މައްސަލައިގައި ތިބި ފަރާތާއި ޤާނޫނާ ގުޅިގެން މައްސަލަ ބަލާއިރު،
> މިފަދަ ތުހުމަތުތަކެއްގައި ފާރާތެއް ދޫކޮށްލައި ހުރުމަކީ ނުރައްކާ ބަންދުގައިވުމަށް ހުރުމަކީ
> ތުހުމަތުކުރެވިފައިވާ ކުދިން އަމަލު ތަކުރާރުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު އޮންނާނެކަމެއްކަން
> އެނގޭކަމާއި އަދި އެފަދަ މީހަކު މުޖުތަމަޢުގެ ތެރޭއަށް ދޫކޮށްލުމަކީ ތަރައްގީއަށްވެސް
> ބުރުއްޗެވޭ އެކަމުގެ ސަބަބުން މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާލެއް އޮތްކަމެއްކަމުގައި
> ފާހަގަކުރެވޭކަމާއި، އެހެން ކަމުން މި މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ބެލި
> ފަނޑިޔާރުން ދެކެނީ ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަމްބަރު 145-J/MD/2017/3007 ކޯޓު
> އަމުރަށް ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭކަމަށެވެ."

މިފަދައިންނެވެ. އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި ބެލުނު ނަމްބަރު: 2011/SC-A/33 ޤަޟިއްޔާގައި އެ މައްސަލަ ބެލި ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުން އެ ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ޚުލާޞާގެ (ނ) ގައި ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ،

---

[6] 2017/HC-A/242

"މަނާކުރެވިފައިވާ މަސްތުވާ ތަކެތީގެ ވިޔަފާރިއާއި އާދޭ ބޭނުންކުރުމުގެ ކުށްތަކަށް، އަދަބުތަކުގެ ޖާގައި ބާވަތުން މުޖުތަމަޢަށް ލިބެމުންދާ ބޮޑު ގެއްލުންތަކަށް ބަލައި، މުޖުތަމަޢަށް ނުރައްކާތެރިކަން ބޮޑު ކުށުގެ އަމަލުތަކެއްގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ކުށްތަކެއްކަމާއި ...."

މިފަދައިންނެވެ. މި މައްސަލައިގައި ރިޝްވަތު ވަކީލުގެ މައްޗަށް ތުހުމަތުކޮށްފައިވާ މި ކުށާ ގުޅިގެން ހާމަވެފައިވާ ހާލަތަކާއި، މި ކުށުގެ ޖާތީއާއި ބާވަތާއި ކުށްކުރެވިފައިވާގޮތަށް މުޖުތަމަޢުގެ ބަލާއިރުގައި، ރިޝްވަތުން ވަކިކުރުން ދަށްކޮށްލުމަށް މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާތެރިވެދާނެ ކަމެއްކަމަށް އަދުލުން ދެކެމެވެ.

12. މީގެ އިތުރުން ޕްރޮސިކިއުޝަން ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ މި މައްސަލައިގައި، މައްސަލަ ބަލާ ފަނޑިޔާރު ހުއްޓާ ދެއްވުމުން ގޮތެއް ކަނޑައަޅުއްވާފައިވަނީ، ބަނދު މުއްދަތާކުރުމަށް ވަގުތީ ގޮތުން އަމަލުކުރުމުގެ ފަނޑިޔާރަށް ހުރި ޚާއްޞަ ވަޒަންކުރުމަށްފަހު ދައުލަތުގެ ހައްޤު މިފަދަ ބަނދަކު ބަލަދު ގެއްލުމާމެދު ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު ދަށުން އިޖުރާއަތުން ނުންކަމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް އެދިފައެވެ.

13. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ބަލައި ނިންމާފައިވާ އަލީ ޝުބައިރު، ހުސައިން ޝަހީން، އަޙްމަދު ޝަފީޤު ވ. ޕްރޮސިކިއުޝަން ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް (2020)[7] އެމްވީއެސްސީ ބުނުމުގައި ބިޔާނުކޮށްފައިވާ ފަނޑިޔާރު އަދި ޙަސަނު ޙުސައިނުގެ ރައުޔުގެ 42 ވަނަ ނަންބަރުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ،

"ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ނަންބަރު (ކ) ގެ ދަށުން ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން މީހަކު ބަންދުގައި ބަހައްޓަން ފަނޑިޔާރު ނިންމައިފިނަމަ، އެ ނިންމުން ކޮންމެ 30 (ތިރީސް) ދުވަހަކުން މުރާޖަޢާ ކުރަން ވާނެ ކަމަށް އެ މާއްދާގެ (ވ) ގައި ކަނޑައަޅައި ބަޔާންކޮށްފައި މި އިޖުރާއަތުގެ މަޤްޞަދަކީ ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން

[7] 2020/SC-A/108,109,110

ބަންދުގައި ތިބީ މީހުންގެ މައްސަލަތަކުގައި އަވަހަށް ގޮތެއް ނިންމުމަށް ބާރުއެޅުމެވެ. އަދި ބަންދުގައި ބެހެއްޓި ސަބަބު ވުޖޫދުގައި އޮތްތޯ ކޮންމެ 30 (ތިރީސް) ދުވަހަކުން ބަލައި އެ ސަބަބު ފިލައި ގޮސްފައިވާނަމަ ބަންދުން ދޫކޮށްލުމެވެ. އެ ސަބަބުތައް ވުޖޫދުގައި އޮތްނަމަ އެ މީހަކު ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމެވެ."

މިފަދައިންނެވެ. އަދި ޝަރީޢަތްކުރުމުގެ ޤާނޫނީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 144 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) ގައި، މައްސަލަ ބަލާ ފަނޑިޔާރު ރެކޯޑުގައި ހުރިނަމަ ނުވަތަ ވަކިފާގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމަށް ރުޖޫޢުކުރެވިދާނެ ހާޒިރުވުމަށް ކުރިމަތިވެފައިވާނަމަ، އެ އަމުރު މުރާޖަޢާކުރުމަށް، ކޯޓުގެ އިސް ޤާޟީ ނުވަތަ ޗީފް ޖަސްޓިސް ދަރަޖައިގެ އިސްތިސްނާއީ ނުވަތަ ކޯޓުގެ އިސް ޤާޟީ ނުވަތަ ޗީފް ޖަސްޓިސް ދަރަޖައިގެ އިސްތިސްނާއީ ކަނޑައަޅާ ފަރާތުން ފަނޑިޔާރަކަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އެހެންކަމުން ބަންދުގެ އަމުރު މުރާޖަޢާކުރުމަށް މިގޮތަށް ހަވާލުކުރާ ފަނޑިޔާރަކަށް ބަންދުގެ އަމުރު މުރާޖަޢާ ކުރުމުގެ މަޤްޞަދު ގެއްލިގެން ނުދާ ގޮތަށް، ބަންދުގައި ހުރި މީހާ ބަންދުގައި ބެހެއްޓި ސަބަބު ވުޖޫދުގައި އޮތްތޯ ބަލައި އެ ސަބަބު ފިލައި ގޮސްފައިވާނަމަ ބަންދުން ދޫކޮށްލުމުގެ ބާރު ލިބިގެންވާނެކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެމެވެ.

14. އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ނެރުއްވާ ނަންބަރު: 145-B3(142-2021)/ABA/2021/18 (25 ޖުލައި 2021) ކޯޓު އަމުރު ބާތިލުކުރަންޖެހޭކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެމެވެ. އަދި އެ އަމުރު ބާތިލުކުރުމުން، ރިސްޕޮންޑެންޓް ފަރާތުގެ މައްޗަށް ދަޢުވާކުރުމުން ކްރިމިނަލް ކޯޓުގައި ބަލަމުންދާ ނަންބަރު: 142/Cr-C/2021 ޤަސްދުއްޤަތުލުގައި ތުހުމަތުކުރަމުންދާ ނުވަތަ ޝަރީޢަތުން ފައިސަލާ ކަނޑައަޅަންދެން ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް އެ ކޯޓުން ނެރުއްވާ ނަންބަރު: 145-B3(142-2021)/SHB/2021/38 (21 އޮގަސްޓް 2021) ކޯޓު އަމުރު ބާތިލުކޮށް ދިނުމަށް އެދެންފާނަމަ، ރިސްޕޮންޑެންޓް ފަރާތު ބަންދުކުރުމަށް އިތުރު އަމުރެއް މި ކޯޓުން ނެރެންޖެހޭކަމަށް ނުދެކެމެވެ.

- **ޙުކުމް:**

ދެންފަހެ، އިސްވެ ފާހަގަކުރެވުނު ކަންކަން އެގޮތުގައި ހުރުމުން، ރިސްވާން ވަހީދު ބަންދުން ދޫކުރުމަށް ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ނެރެފައިވާ އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 145-B3(142-2021)/ABA/2021/18 (25 ޖުލައި 2021) ކޯޓު އަމުރު ބާތިލުކޮށް، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 142/Cr-C/2021 ޤަޟިއްޔާގައި ޙުކުމެއް ކުރެވެންދެން ނުވަތަ ޝަރީޢަތުން ވަކިގޮތެއް ކަނޑައަޅަންދެން ރިސްވާން ވަހީދު ބަންދުންދޫކުރުމަށް އެ ކޯޓުން ނެރެފައިވާ ނަންބަރު: 145-B3(142-2021)/SHB/2021/38 (21 އޭޕްރީލް 2021) ކޯޓު އަމުރު ބާތިލުކޮށް ދެން އޮތްކަމަށް މި ޤަޟިއްޔާ ބެލި ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ކަނޑައަޅައި، ޙުކުމްކޮށްފީމެވެ.

މި ޤަޟިއްޔާ ބަލައި ޙުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު

އިސްވެރިފަނޑިޔާރު ޢާއިޝާ ޝުޖޫން

(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން މަޒީދު